

לורנץ ניסה להוקיע כאילו זה היה פילגש בגבעה? אם מישוהו פה יספר מעשה באיזה אדוק, או רב שהיה רמאי וגנב ועושה כל מעשה תועבה, האם לא תתמרמר, ובצדק, אם מקרה בודד יתואר כאילו בא ללמד על הכלל? אל נגזים במעמסה הגדולה, כביכול, שאנו הולכים להטיל על הנוער בהארכת השירות בעוד ששה חודשים, אני יודע שישנם בחורים הרוצים להשתחרר עד כמה שאפשר יותר מוקדם. אין אלה דווקא הבחורים הטובים ביותר. אני מאמין בנוער שלנו שהוא נאמן למדינה וחרד לשלום המולדת והעם. ואם נציגי העם — והם יושבים פה — יגידו לו: בחנו את המצב; ומפני סיבה זו וזו שנתבררה כאן ונתבררה ביתר פרוטרוט בוועדה — עליכם לשרת את עמכם במשך שלושים חודש, — יעשו זאת באהבה. נבטח בנוער שלנו — הוא לא יכזיב.

ה' באלול תשי"ב — 26 באבגוסט 1952

חוק שירות בטחון (תיקון)

בישיבה קכ"ז של הכנסת השניה

חבר־הכנסת בר־יהודה, שלא היה לו מה להגיד לגוף הענין, השתמש בהסתייגות לבעוט בשר־הבטחון, המדבר כביכול גבוהה גבוהה בכנסת על גיוס נשים, ובקואליציה הוא מתפשר נמוכות נמוכות. זוהי בעיטה מוצלחת; יש לה רק חסרון אחד — אין בה אמת. לא היה ולא יהיה שום דבר שהובטח בכנסת על־ידי שר־הבטחון, שלא יתקיים. כל הידיעות שמפיצים בכנסת ומחוצה לה, בעתונות ובדרכים אחרות — אין להן שחר, והן בדוטה מחוסרת טעם.

אין טעם לחזור על הוויכוח שהתקיים בענין זה בשבוע שעבר, ולכן אעמוד רק בהערות אחדות על דברים שנתחדשו לי ולאחרים תוך שבוע זה. הדבר הראשון שנתחדש הוא, כי חבר־הכנסת בן־אהרן ראה הפעם צורך להסתייג מעמדתו של נציג מק"י, ואני מברך על הסתייגות זאת. אני

מאמין לרגש הפנימי של חבר-הכנסת בן-אהרן, אם כי אינני בטוח שהוא מדבר בשם כל חבריו.

במשך שבעה ימים אלה היתה לי הזדמנות להיפגש עם חלק מאלה שכמה נואמים בכנסת, לפני שבוע, העידו שהתיקון בחוק יביא להם סבל איום, והוא יהיה דבר נורא בשבילם. עשיתי השבוע כמה ימים עם חיל-הים במספר אניות. לפני צאתי מאחת האניות נתקיימה מסיבה והיה בה גם חלק ספרותי. בחלק זה התלוצצו על הארכת השירות, ובהתלוצצות ראיתי שהבחורים, שעליהם מדובר, לא קיבלו את התיקון כגזירה איומה, כפי שתואר על-ידי כמה נואמים בכנסת. אני מתוודה; גם אני הייתי סבור שזוהי הצעה אי-פופולרית, אבל אי-הפופולריות לא תעכב שום אדם אחראי להציע מה שנראה לו כצורך הבטחון. לאחר שיחות שהיו לי בינתיים עם כמה חיילים, אני מפקפק אם זה כל-כך אי-פופולרי כמו שחשבו רבים וכמו שחשבתי אני. בכל אופן אני שמח לציין שהבחורים עצמם הנוגעים בדבר מבינים את הצורך בתיקון ומקבלים אותו כהכרח.

במשך השבוע היה לנו בירור נוסף בוועדת חוץ ובטחון. אם פה ישנם כאלה הטוענים שלא שוכנעו, הרי עלי להגיד, שגם אני לא שוכנעתי על-ידי המסתייגים, ולא עוד אלא שלא שמעתי אפילו בוועדה, שבה מבררים פרטים שאינם באים לפני הכנסת, כל סתירה מצד חבר-הכנסת בן-אהרן וחבריו לנימוקים המחייבים תיקון זה. לא היה בדבריהם אף נימוק אחד אשר יכול לשכנע מישהו, אפילו ב-50%, שהתיקון הזה אינו הכרחי.

אני מפקפק בהנחה המומחית של בן-אהרן, שאפשר במשך עשרים וארבעה חדשים ללמוד הכל. יש דברים שאדם צריך ללמוד אותם כל ימי חייו, ואף אז אינו יודע אותם במידה מספיקה. עלינו לחנך קצינים לחילות היבשה, הים והאוויר. אין דבר זה נעשה על נקלה, ואין להסתפק אך ורק בקציני חיל הקבע. לחיילים ולחיל-אוויר דרוש אימון ממושך; וכמה שנים דרושות לאדם כדי שיהפך למלח טוב, ולא רק לקצין. אין ספק שתוספת ששה חדשים תתן אפשרות יותר בטוחה לחנך נוער לחיל-הים, אשר יוסיפו אחר-כך לשרת בציי המסחר. והוא הדין במקצועות אחרים.

הטענה שתוספת זו גורעת מאפשרות של השכלה והשתלמות מקצועית

היא מחוסרת שחר. סיפורתי פה בשבוע שעבר משהו על הפעולה המסועפת של השתלמות מקצועית בצבא וחברי ועדת חוץ ובטחון, ובתוכם חברי-הכנסת בן-אהרן וחבריו, שמעו בוועדה פרטים מרובים על החינוך המקצועי בצבא; ומשונה הדבר שהם חוזרים כאן על טענה זו, שאין לה יסוד. ואם באמת הוא חושש כל כך לדבר זה, הרי קשה להבין למה הוא דורש להאריך זמן שירותי המילואים. אנשי המילואים הם אנשים מושרשים במשק, בעבודה, בהוראה או ענפי כלכלה אחרים, ועקירתם לשירות מלואים לזמן ארוך פוגעת בוודאי הרבה במהלך העבודה במשק מאשר תוספת ששה חדשים לשירותו של נער צעיר בן עשרים.

הדבר המגוחך ביותר הוא הטענה, שזהו סיוע להמשך הפריבילגיות לבנות. אחרי הפגרה יוכנס התיקון לגיוס הבנות, שהממשלה הודיעה עליו, ואני מצטער שכל העתונאים והנואמים יתאכזבו מנבואותיהם השחורות בענין זה.

*

ביקשתי רשות הדיבור לפנות שנית למסתייג לבטל הסתייגותו, אם כי לא הועילה פנייתי הראשונה. הפניה הפעם היא לחברי-הכנסת בדר. אני אוטופיסט ללא-תקנה. גם אם אוטופיה אחת עולה בתוהו, אני מוסיף להאמין באוטופיה שניה. ואני פונה לחברי-הכנסת בדר שיסתלק מההסתייגות שלו. הוא הבטיח לנו, כי הוא אינו רוצה לעשות בדבר זה חשבונות מפלגתיים — אם כי קשה לו לעמוד במבחן זה, כי אינו יכול להסית דעתו מ"המשטר". ומשום כך לא אשאל אותו שאלה, שהוא יכול לראותה כפולמוסית: האם אמנם אתה כל-כך פסימיסט שאינך מאמין כי אפילו בעוד שבע שנים יהיה השלטון בידיך, וממילא תוכל לתקן החוק? ואני מבקש ממך, מר בדר, להסתלק מהתיקון שלך, ראשית, מאותו הטעם שהסתלקת מהתיקון שהצעת בוועדה — ואני שמח על כך, שקיבלת הנמקתנו ושיניית דעתך, בכל אופן, בנוגע למספר השנים. לי, כמו לרבים אחרים, יש נכד שבדיק בזמן שאתה מציע * יגיע תורו לשרת בצבא. לא הייתי רוצה שנכדי זה יעבוד פחות מאלה שעבדו קודם. אך לא זהו הגימוק העיקרי. אין צורך לקבוע עכשיו

* להגביל את תוקפו של החוק לחמש שנים.

מה יהיה החוק בעוד חמש או שבע שנים. בזמן שהוא תדון הכנסת על החוק לאור המצב שיתקיים אז — ואין איש מאתנו יודע עכשיו מה יוטל על הכנסת לעשות בשנים הבאות.

אנו חיים עכשיו בשעת חירום. גם חברי הכנסת בדר דיבר על שעת-חירום. הישונה המצב לטובה או לרעה בשנים הקרובות? גם פה אני אוטופיסט, ואני מקווה שהתנאים יוטבו, — אבל אין לי כל בטחון בכך, ואיני יכול להגיד בשום אופן שהמצב לא יורע ולא יחמיר. אין כל ודאות בכך. אינני רוצה לעמוד כאן על הדברים האלה באריכות, אבל כל אדם הרואה מה שנעשה סביבנו לא יכול להיות שאנן ובטוח. התפלאתי כאשר בשבוע שעבר נשמעו קריאות-בינים, ודווקא מספסי חברי הכנסת בדר, כאשר דיברתי על שבעים המיליון; התפלאתי שהם אינם יודעים המספר הזה, שאינם מכירים המציאות הזו וכל משמעותה החמורה. התנאים יוכלו להשתנות לטובה — וגם לרעה. אין הכרח שהמציאות בעוד שבע שנים תהיה כמציאות של עכשיו; היא יכולה להיות הרבה יותר חמורה. ושוב אינני רוצה להיכנס לפרטים. ואינני יודע מהו היסוד להנחתו של חברי הכנסת בדר שבעוד שנים יהיה כאילו מצב הבטחון יותר טוב. מבחינה פורמלית אין אולי כל ממש לכל הוויכוח הזה, כי הכנסת רשאית לשנות חוקיה, כמו שעושה עכשיו; היא יכולה לשנות החוק כל שעה שהיא רואה צורך בכך. אבל אם הכנסת עושה חוק עכשיו והיא נותנת לו תוקף לשבע שנים — הרי בזאת היא אומרת לעם ולנוער: אנחנו יודעים שבעוד שבע שנים — או בעוד חמש שנים, אם אתה מציע חמש שנים, אין הבדל בזמן — יהיה מצב הבטחון יותר קל ויותר נוח משהוא עכשיו, וכבר עכשיו אנו מביחים להקל עול הבטחון מעל העם. אסור לנו להגיד כדבר הזה. אין יסוד לכך, אם כי יתכן שלא יהיו עוד מלחמות בעולם, כי אני בוטח בדברי הנביאים שלנו שניבאו לשלום-עולם — ואני מאמין, שיבוא זמן, ואולי עוד בימינו — אבל אינני יודע מתי תתקיים הנבואה. נבואת השלום התנבאו לה לפני 3000 שנה, והיא יכולה להתקיים בימינו — והיא יכולה להתקיים בעוד מאה שנה, ואולי גם אז לא. לגבי ההיסטוריה ובעיני הקדוש-ברוך-הוא אלף שנים הן כיום אתמול. ועל יסוד מה נגיד עכשיו לעם שבעוד חמש שנים ישתנה

המצב? על יסוד מה ניתן הבטחה זו? אילו היה מתן ההבטחה כשלעצמו משנה המצב — הייתי מבין את ההצעה. אבל במציאות — מה ערכה? יש תיקון אחד שקבענו בו תאריך — בנוגע להכשרה חקלאית. אנו אומרים שכעבור שנה נבחון הדבר מחדש. אבל אם אתה קובע תוקף החוק לחמש שנים, אתה מטעה את עצמך ואת הציבור, אמנם, בלי רצון, — כי אני יודע שאין לך כוונה כזאת — אבל יש משמעות אובייקטיבית לדברים. החוק אינו תלוי בכוונות מציעיו, אם הוא מתקבל — הוא מתפרש מתוכו, הוא יאמר לציבור שלנו, לנזער שלנו וליהדות בחוץ-לארץ, דבר שאין לאמרו בשום אופן ואין לו שחר.

היות והתיקון שלך אינו מוסיף כלום מבחינה פורמאלית, ומבחינה ציבורית-פוליטית הוא עלול להזיק — אני מציע לך לקחת אותו בחזרה. ורק מלים אחדות לתיקונו של חבר-הכנסת זוסמן. הוא הוסיף להצעתו תורה שבעל-פה. אבל אם נחליט — לא על תורה שבעל-פה נחליט אלא על תורה שבכתב. למדתי פעם מקצוע המשפטים בבית-ספר גבוה, ואני יודע כעורך-דין שאין שום משמעות חוקית למלים „בעלת מגמה אחרת מלבד צבאית מובהקת“, כי החוק לא הגדיר מה זאת „מגמה צבאית מובהקת“, וכשם שאי-אפשר לפסול על יסוד מלים אלה הכשרה אלקטרונית או מיט-אורולוגית בצבא, כך אי-אפשר לפסול הכשרה חקלאית.

הפסוק המוצע על-ידי חבר-הכנסת זוסמן לא ישנה כלום, ואין בו כל תוכן מסוים וחוקי. אילו היה אומר דבר קונקרטי, — מה שאמר בעל-פה, — וזה היה מתקבל, היתה לזה משמעות: איסור להוסיף על האנשים המשרתים עכשיו בנח"ל. אבל ההסתייגות בצורתה הקיימת אינה אומרת כלום. מר זוסמן לא שכנע אותנו לא בוועדה ולא פה שאין צורך ואין ברכה בנח"ל, והנוסח המוצע עכשיו אינו אומר כלום, ולכן אני פונה אליו שיחזור בו, ולא — אני מבקש מהכנסת לדחות הסתייגות זו.

*

אני מקדם בשמחה יחסו החיובי והערכתי של חבר-הכנסת זוסמן לגדנ"ע; אני מקווה כי יחס זה יהיה נחלת כל חברי הכנסת. ברצוני לתקן הגדרתו על הגדנ"ע. גדנ"ע אינו בא רק כדי לתת חינוך צבאי — זה רק חלק אחד

וחשוב בו. הייתי מגדיר את החינוך בגדנ"ע כחינוך מולדת; כחינוך אורחי לחיי מולדת מלאים.

עליתי על הבמה להוסיף כמה מלים לדברי יושב-ראש הוועדה. אין זה בריא בכלל — אני משתמש במלה רכה — לקבוע משטרים שונים בצבאות: עשרים חודש לאחד ושלושים לשני. אם תתקבל הצעת חבר-הכנסת זוסמן עלול להתקבל דבר משונה. נער בן חמש-עשרה או שש-עשרה שיעלה לארץ, ידע שהוא חייב לעבוד שלושים חודש בצבא, אולם בן הארץ יהיה חייב לעבוד רק עשרים וארבעה חודש, כי הוא היה בגדנ"ע ארבע שנים. אינני חושב שאנו צריכים ליצור כאילו הפליה בין עולה ובין בן הארץ; אי-אפשר יהיה להסביר הדבר הזה לכל עולה, שיש חוק ברזל המבדיל בין בן הארץ לבין נער עולה, אין זה הוגן בשום מדינה, וביחוד לא במדינתנו, שהיא מדינה של עליה, לעשות הפליה כזו מתוך נימוקים מפוקפקים. אם הכנסת תראה שנימוקים אלה מספיקים, תוכל לשנות את החוק במשך הזמן, אולם לחוקק מראש חוק שיש בו משום הפליה בין יליד הארץ ובין יליד עולה — יהיה בו נזק מוסרי רב.

י"ח בחשוון תשי"ג — 29 באוקטובר 1952

צ ה " ל

הקדמה לגליון צה"ל של "ישראל והמזרח התיכון"

גילו של צה"ל הוא כגילה של מדינת ישראל; שניהם צעירים ולא מלאו להם עדיין חמש שנים. אולם שניהם לא נוצרו יש מאין; וכשם שאין זו מדינת היהודים הראשונה בארץ-ישראל, כך אין צה"ל הצבא היהודי הראשון. העברי הראשון, אברהם אבינו, שבו מתחילה ההיסטוריה של עמנו, גם המדינית והארצית וגם הרוחנית והדתית, הקים גם הגרעין הראשון של צבא עברי. צבא זה מנה שלוש מאות ושמונה עשר איש, — וניהל המלחמה